

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ
ДО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО,
ІНФОРМАЦІЙНОГО ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО
РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА**

МОНОГРАФІЯ

Дніпро
Пороги
2020

*Рекомендовано вченою радою
Національної металургійної академії України
(протокол № 3 від 04.03.2020 р.)*

Рецензенти:

Галушка З.І. – д-р. екон. наук, проф., Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Павлова В.А. – д-р. екон. наук, проф., Університет імені Альфреда Нобеля

Череп А.В. – д-р. екон. наук, проф., Запорізький національний університет

Головні редактори

Савчук Л.М. – к.е.н., професор,

Бандоріна Л.М. - к.е.н., доцент

Національна металургійна академія України

Колектив авторів

С 89 Сучасні підходи до соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку суб'єктів національного господарства: монографія/за ред. Л.М. Савчук, Л.М.Бандоріної. – Дніпро: Пороги, 2020. – 520 с.

ISBN 978-617-518-381-6

Монографія виконана в межах теми дослідження «Методологія соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку регіонів, галузей виробництва, підприємств та їх об'єднань» (державний реєстраційний номер 0116U006782) і розрахована на широке коло вітчизняних фахівців, науковців. Представлено результати досліджень щодо соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку національного господарства.

Матеріали монографії подано в авторській редакції.

При повному або частковому відтворенні матеріалів даної монографії посилання на видання обов'язкове.

Представлені у виданні наукові доробки та висловлені думки належать авторам.

ISBN 978-617-518-381-6

© Колектив авторів, 2020

України. [Електронний ресурс] – URL:
<http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Lobas.pdf>

4. Кіпіоро І.М. Організаційно-економічний механізм розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств: дис. канд.екон.наук: 08.00.04/ Кіпіоро Інна Миколаївна. Умань, 2015. 235с.

© Катан Л. І., Павлова Д. К. , 2020

4.2. Сучасні альтернативні джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств

Недостатній рівень фінансового забезпечення інноваційної діяльності є однією з причин низького рівня інноваційної активності вітчизняних промислових підприємств.

Для забезпечення активізації інноваційної діяльності важливим є забезпечення трансферу технологій через активну співпрацю промислових підприємств на партнерських умовах як між собою, так і з закладами вищої освіти, фінансовими та державними установами. Одним із яскравих прикладів співпраці закладів вищої освіти із підприємствами можна є створення на базі Стенфордського університету центру високих технологій, що сприяло виникненню таких компаній як Apple Computer, Hewlett-Packard, Intel, Advanced Micro Devices. В Україні на сьогодні здійснюються певні кроки в напрямку забезпечення співпраці низки вищих навчальних закладів (Національний університет ім. Т. Г. Шевченка, НУ «Києво-Могилянська академія», НТУУ «Київський політехнічний інститут», НУ «Львівська політехніка», Одеський національний технічний університет, Хмельницький національний університет, Уманський національний університет садівництва тощо) із бізнес-структурами в напрямку забезпечення тісної співпраці та формування інноваційних продуктів. Крім того, створено Українську інтегровану систему трансферу технологій, яка є складовою частиною інноваційної інфраструктури, що сприяє комерціалізації науково-технічного потенціалу і розвитку високотехнологічного бізнесу в Україні [1]. Головною метою функціонування каналів трансферу є створення умов для просування інформаційних технологій, високотехнологічної

продукції та послуг на внутрішній та міжнародні ринки, скорочення витрат підприємств-розробників технологій на пошук замовників і партнерів у бізнесі, забезпечення юридичної чистоти відповідних угоді захист прав інтелектуальної власності авторів технологій.

Незважаючи на окремі позитивні зрушення, на сьогодні відсутній кругообіг між науково-дослідними закладами, центрами трансферу технологій та промисловим сектором. Більшість вітчизняних підприємств надає перевагу західним технологіям, а не самостійним НДДКР або ж замовленню технологічної продукції у вишів [2]. Така співпраця сприяла б подальшому розвитку як наукового, так і промислового секторів країни, підвищенню якості фінансування вищих навчальних закладів, зменшила б необхідність підприємств у залучених фінансових джерелах.

Саме тому, для активної інноваційної діяльності необхідним є збільшення джерел фінансового забезпечення, удосконалення вітчизняного законодавства та активне впровадження альтернативних джерел фінансування за рахунок венчурного капіталу, краудфандингу, бізнес-ангелів.

Згідно з [3] альтернативні джерела фінансування використовують таку загальноприйнятну класифікацію фаз життєвого циклу інновації:

- фаза формулювання ідеї і проведення НДР – *pressed* («передпосівний період»);

- фаза проведення НДДКР і створення прототипу виробу – *seed* («посівний період»);

- фаза виходу підприємства на ринок – *start-up* («пускова» стадія):

- фаза випуску підприємством на ринок інноваційної продукції та освоєння ринку – *earlystage* (період «раннього розвитку»);

- фаза, за якої для розширення ринку збуту підприємству потрібні додаткові інвестиції, – *expansion* (стадія «розширення»).

Розвиток венчурного фінансування як самостійного підприємництва спостерігається з кінця 50-х років у США, а різноманітність його форм – у 60-80-х роках ХХ ст. Перший венчурний фонд, утворений у США в 1961 р., інвестував у нове виробництво всього 3 млн. доларів, а через кілька років повернув

інвесторам близько 90 млн. доларів [4]. Саме венчурний бізнес у США забезпечує фінансуванням до 50% всіх нововведень і венчурні фонди у США орієнтуються саме на фінансування нових інноваційних об'єктів [5].

При цьому, венчурний капітал передбачає використання як матеріальних ресурсів, так і в першу чергу інтелектуальних, адже без належного інтелектуального забезпечення не може йти мова про інновації та інноваційну діяльність. Тобто венчурний капітал за суттю є поєднанням фінансових та інтелектуальних ресурсів, яке надає можливість, незважаючи на високий рівень ризику у випадку ефективної реалізації інноваційної діяльності, отримувати високий рівень прибутку.

Особливістю венчурного інвестування, яка відрізняє його від інших стратегічних інвесторів, є також те, що венчурний фонд не прагне здобути контрольний пакет акцій компанії, а отже не прагне контролювати компанію, що потрапила в коло його інтересів. Венчурна компанія сподівається, що підприємство буде використовувати його фінансові ресурси як інструмент для забезпечення стрімкого зростання та розвитку бізнесу, розуміючи, що реалізація наукоємних проєктів з різних причин далеко не завжди завершується передбачуваними кінцевими результатами.

Оскільки більшість венчурних інвестицій є неліквідними та мають значний термін окупності, венчурні інвестори завжди здійснюють детальну аудиторську перевірку бізнес-плану ще до початку інвестування. Керівники венчурних фірм уважно стежать за науковими дослідженнями, відшукуючи перспективні ідеї, котрі доцільно фінансувати.

На практиці венчурні інвестори рідко вкладають кошти на стадії розробки інноваційної ідеї через дуже високий рівень ризику. В більшості випадків венчурний інвестор безпосередньо долучається до проєкту на етапі, коли вже складено бізнес-план та створено експериментальний зразок. Співпраця з венчурним інвестором здебільшого починається через посередників – бізнесменів, адвокатів або бухгалтерів, однак іноді і напряду – на венчурних ярмарках чи аналогічних подіях.

Венчурне фінансування є доцільним не лише для малих підприємств, проте й для середніх та великих. Зокрема В. В. Зянько зазначає, що великі підприємства можуть створювати

дочірні інноваційні фірми з метою пошуку і фінансування найважливіших з точки зору комерційної діяльності інновацій виробничого характеру [4]. Даний підхід можна зустріти і в працях З. Варналія, С. Дриги, на думку яких перспективи розвитку в Україні венчурного фінансування як форми інтеграції великих і малих структур пов'язані, перш за все, з реалізацією потенціалу промислово-фінансових груп [6]. Взаємодія останніх із малими інноваційними фірмами сприяла б вирішенню протиріччя між творчими можливостями вітчизняних вчених, які незатребувані, і необхідністю керованого оновлення технічної основи фактично всіх галузей народного господарства.

Основна частка венчурного капіталу (понад 40 %) спрямована в ІТ-сферу. Саме з ідеї, профінансованої венчурним капіталом, утворились такі гіганти комп'ютерного й інформаційного бізнесу, як Apple Computers, Google, Intel, Microsoft, Sun Microsystems, Yahoo [7]. Крім того, значно зросло венчурне фінансування фармацевтичної галузі та біотехнології. Венчурне фінансування даних галузей зросло з 12,2 млрд. дол. США в 2016 р. до понад 16 млрд. дол. США в 2017 р. [8].

Венчурні фонди об'єднані в національні та континентальні асоціації. В Європі венчурні фонди об'єднані європейською асоціацією венчурних фондів EVCA – European Venture Capital Association. Найбільшою асоціацією венчурних фондів США є NVCA – National Venture Capital Association, яка об'єднує в своєму складі близько 400 фондів. В Україні венчурні фонди входять до національної асоціації венчурних фондів UVCA – Ukrainian Venture Capital Association. Європейські венчурні фонди вкладають кошти не в початковий, а в досить розвинений бізнес без розподілу на класичні інвестиційні фонди й фонди прямих інвестицій. Співвідношення венчурного капіталу й капіталу інвестицій у Європі складає 1:1, у той час, як у США – це 1:5 [5].

Розвиток українських венчурних фондів та їх створення почалось після прийняття Верховною радою України у 2001 р. Закону «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)», який в 2015 р. втратив чинність у зв'язку із прийняттям Закону України, згідно з яким, венчурний фонд – недиверсифікований інститут спільного

інвестування закритого типу, який здійснює виключно приватне розміщення цінних паперів інституту спільного інвестування серед юридичних та фізичних осіб за умови придбання цінних паперів такого фонду в кількості, яка за номінальною вартістю цих цінних паперів складає суму не менше ніж 1500 мінімальних заробітних плат у місячному розмірі, встановленому законом на 1 січня 2014 року. Найбільш поширеною формою венчурного інвестування в Україні є надання інвестиційного кредиту, що привело науковців до висновку, щодо основної мети створення венчурних фондів в Україні: не фінансування розвитку підприємств, а реалізація різноманітних схем управління власністю й використання податкових пільг, якими користується фонд (інвестиційні фонди звільняються від сплати податку на прибуток) [5].

На сьогодні в Україні частка венчурних фондів в загальній кількості Інститутів спільного інвестування складає домінуючу частку порівняно із іншими складовими (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка кількості венчурних фондів в загальній кількості Інститутів спільного інвестування

Рік	Загальна кількість Інститутів спільного інвестування (ICI)	Кількість венчурних фондів	Питома вага венчурних фондів в загальній кількості ICI, %
2010	1095	827	75,53
2011	1125	867	77,07
2012	1222	973	79,62
2013	1250	1031	82,48
2014	1188	1006	84,68
2015	1149	992	86,34
2016	1134	986	86,95
2017	1167	1035	88,69
2018	1228	1103	89,82

Джерело: складено за даними [9]

Так, станом на кінець 2018 р. питома вага венчурних фондів в загальній кількості інститутів спільного інвестування складала 89,82 %, а впродовж 2010-2017 рр. перевищувала 75 %.

Суттєвою є й вартість чистих активів венчурних фондів. Разом з тим, в більшості випадків вітчизняні венчурні фонди не виконують свого безпосереднього призначення – фінансування інноваційної діяльності, а створені з метою використання наявних податкових пільг для даного типу підприємств.

Отже, венчурний капітал створює можливості поживлення інноваційної діяльності. Більше того, на сьогодні є доцільним використання венчурного фінансування не лише в сфері малого підприємництва, проте й середніх та великих підприємств.

З цією метою необхідним є налагодження тісних зв'язків в сфері наукового співробітництва між підприємствами та вищими навчальними закладами, залучення венчурних інвесторів.

Поживлення зростання обсягів венчурного капіталу може бути ініційоване і зі сторони держави, в першу чергу шляхом більш надійного гарантування та створення сприятливих умов для венчурних інвесторів.

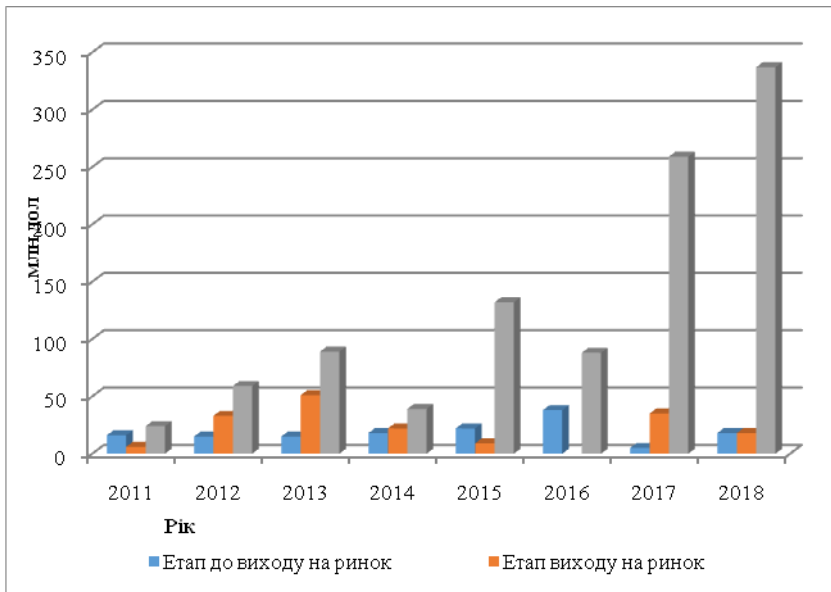

Рис. 1. Динаміка інвестицій венчурних фондів в Україні, млн. дол.

Джерело: складено за даними [10]

З рис. 1 видно, що венчурні компанії і в Україні неохоче інвестують початкові стадії інноваційної діяльності. Негативним є й те, що переважна більшість фінансування венчурними фондами спрямована в ІТ-галузь, про що свідчать і ТОП-10 угод, укладених венчурними фірмами в 2018 р. Географічно усі кошти зосереджено в декількох містах: Києві, Львові, Одесі, Харкові та Дніпрі.

Таким чином, венчурний капітал за своєю суттю є поєднанням фінансових та інтелектуальних ресурсів, яке надає можливість, незважаючи на високий рівень ризику у випадку ефективної реалізації інноваційної діяльності, отримувати високий рівень прибутку.

Разом з тим, зважаючи на ризиковість фінансування початкових етапів інновації, важливим є врахування також таких джерел фінансування як кошти бізнес-ангелів та краудфандингові платформи.

В якості альтернативного джерела фінансування, особливо на етапах науково-дослідних розробок, вітчизняним підприємствам варто використовувати кошти бізнес-ангелів, які є приватними інвесторами на неформальному ринку венчурного капіталу. Бізнес-ангели – це неформальні приватні інвестори, які вкладають власні кошти в ризикові проекти без надання будь-якої застави [11]. На думку [12] бізнес-ангели є одними з найбільш привабливих учасників екосистеми для підприємницького бізнесу, враховуючи їхню здатність заповнювати між собою так званий «розрив у фінансуванні» попиту та пропозиції для власного капіталу на ранніх стадіях інноваційної діяльності.

Оскільки переважна більшість бізнес-ангелів не афішує свою діяльність, то визначити їх точну кількість неможливо.

У Великобританії та Фінляндії обсяги інвестицій бізнес-ангелів в малі та середні підприємства в кілька разів перевищує інвестиції венчурних фондів, що говорить про високу ефективність їх роботи. В Європі нараховується близько 125 000 активних бізнес-ангелів, а кількість здійснюваних ними інвестицій в 30–40 разів перевищує число інвестицій венчурних фондів. Кількість же потенційних бізнес-ангелів перевищує число активних у 10 разів [9]. У США бізнес-ангели здійснюють більше 80 % інвестицій на початкових стадіях і відіграють неоціненну роль у розвитку малого бізнесу, а в Європейському Союзі

інвестиційний пул, принаймні одного мільйона потенційних бізнес-ангелів, складає 10–20 млрд. євро.

Саме кошти бізнес-ангелів стали джерелом фінансування ризикованих, але перспективних ідей і проєктів. Так, в 1874 р. Белл О. Г. використовував саме кошти бізнес-ангелів при розробці телефону; в 1903 р., бізнес-ангели допомогли Форду Г. зібрати 40 тис. доларів; в 1977 році бізнес-ангел інвестував 91 тис. доларів в Apple Computers [13]. Такі компанії як Amazon (транснаціональна компанія, що спеціалізується на електронній комерції), рекламна компанія Go2Net та аерокосмічна компанія Firefly завдячують своїм існуванням коштам та знанням бізнес-ангелів [2].

На сьогодні розрізняють регіональні, національні, континентальні асоціації. В Україні також створено національну мережу бізнес-ангелів.

Участь бізнес-ангелів в управлінській діяльності підприємств є різною. Вона обговорюється з власниками підприємства для кожного випадку. В більшості випадків бізнес-ангели залучаються до управління компанією, разом з тим, в окремих випадках вони можуть залишатись пасивними інвесторами. Оскільки бізнес-ангели ризикують власними фінансами, тому вони здійснюють інвестиції частинами, у вигляді траншів, постійно оцінюючи успішність реалізації попередніх вкладень капіталу.

В літературі існують різні підходи до класифікації бізнес-ангелів. В залежності від досвіду в інвестуванні бізнес-ангелів поділяють на [13]:

- активні ангели – інвестори, які мають досвід в інвестиціях та в пошуку нових об'єктів інвестування;
- латентні (приховані) ангели – пасивні інвестори, які здійснювали раніше інвестування, проте протягом останніх трьох років не здійснювали інвестицій в бізнес;
- невинні (перші) ангели – інвестори, які не зробили ще жодних інвестицій, проте мають такі наміри.

Норвезькі вчені класифікують бізнес-ангелів за критерієм інвестиційної діяльності і компетенції бізнес ангелів на [14]:

- лото-ангели – інвестори з обмеженим управлінським та підприємницьким досвідом, які мало інвестують, практично не

використовують інформацію з мереж про можливості інвестування;

- торгові ангели – інвестори з високим рівнем інвестиційної активності, які мають в середньому чотири або п'ять інвестицій протягом трьох років. Разом з тим, вони мають обмежений управлінський та підприємницький досвід;

- аналітичні ангели – мають великий управлінський та підприємницький досвід, проте низький рівень інвестиційної активності. Більше двох третин цих інвесторів здійснюють регіональні інвестиції на термін, що не перевищує три роки;

- (реальні) бізнес-ангели – інвестори з дуже високим рівнем інвестиційної активності, які реалізують значну кількість інвестиційних проєктів, мають функції лідера, великий управлінський та підприємницький досвід, інвестують у співпрацю з неформальними інвесторами.

Згідно з загальноприйнятою класифікацією бізнес-ангелів, що враховує ступінь участі в управлінні підприємством, в яке інвестуються фінансові ресурси, бізнес ангелів поділяють на [2]:

- корпоративні ангели – колишні топ-менеджери великих компаній, які отримали значні кошти при звільненні та готові вкласти частину своїх коштів в розвиток однієї компанії і зайняти в ній одну з керівних посад;

- ангели ентузіасти – інвестори, для яких інвестування – це хобі, які вкладають незначні кошти в розвиток різних компаній і не беруть участь в їх управлінні;

- підприємницькі ангели – це успішні бізнесмени, які інвестують з метою розширення чи диверсифікації власного інвестиційного портфеля не претендуючи на посаду в інвестованих підприємствах;

- мікрокеруючі ангели – інвестори, які здійснюють фінансування декількох підприємств і вважають за краще займати керівну посаду в раді директорів кожної з інвестованих компаній;

- професійні ангели – це інвестори, які вкладають свої кошти спільно з іншими ангелами в тій галузі, в якій вони є професіоналами.

Ковтуненко К. В., Нестеренко О. В. [3] додатково класифікують бізнес-ангелів за групами інвесторів на: мігрантів

та діаспору; моряків; іноземних громадян; громадяни України; фахівців, зайнятих на умовах міжнародного аутсорсингу.

Згідно з даними європейської асоціації бізнес-ангелів, загальна величина фінансування бізнес-ангелами зросла з 5,8 млрд євро в 2014 р. до 7,3 млрд євро в 2017 р. [15].

Крім того, підприємства мають можливість отримувати фінансування своїх проектів за рахунок краудфандингових платформ. Під краудфандингом в цілому розуміють спосіб залучення коштів за допомогою натовпу, який передбачає колективну співпрацю людей, що добровільно надають свої гроші або інші ресурси за допомогою Інтернет-платформи (в більшості випадків). В світовій економіці краудфандинг стає більш популярним способом налагодження зв'язку між підприємцями, які потребують фінансування, та інвесторами, які диверсифікують форми прибутку чи переслідують некомерційні цілі.

Згідно з прогнозами Світового банку до 2025 року світовий обсяг ринку краудфандингу досягне 96 млрд дол. США.

Узагальнення літературних джерел [показало, що краудфандинг є процесом, який складається з низки етапів. Передумовою краудфандингу є виникнення інноваційної ідеї. На першому етапі підприємство розміщує презентацію інноваційної ідеї на краудфандинговій платформі та вказує суму, необхідну для реалізації інноваційного проекту, величину винагороди, яку отримають усі, хто профінансує проект.

В сучасних умовах існує шість варіантів способів надання коштів на краудфандингових платформах:

1) все або нічого – спосіб надання коштів, який передбачає, що зібрані кошти переводяться на рахунок автора проекту лише за досягнення заявленої у проекті суми. У випадку, якщо необхідну суму не зібрано, усі кошти повертаються вкладникам;

2) залишити все – спосіб фінансування, за якого зібрані кошти передаються автору проекту у будь-якому випадку;

3) підписка – спосіб фінансування, за якого кошти перераховуються від вкладника одразу на рахунок автора проекту;

4) вільна ціна – спосіб фінансування, за якого вкладники особисто вирішують, скільки фінансових ресурсів потрібно для фінансування ідеї. Автор отримує зібрані кошти;

5) постійне фінансування – спосіб фінансування, за якого фінансування переходить в етап фактичного фінансування діяльності, попередніх замовлень і залучення клієнтів;

6) переломний момент – спосіб фінансування, за якого фінансові ресурси кошти перераховуються автору проекту у разі досягнення суми, меншої за оголошену вартість проекту, якщо автор впевнений, що цих коштів мінімально має вистачити для реалізації ідеї.

Практично до кожної краудфандингової платформи прикріплено колекторське агентство, яке за виникнення певних проблем, займається поверненням коштів вкладникам.

На наступному етапі підприємство проводить науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, розробляє дослідний зразок інноваційної продукції, проводить необхідну підготовку до серійного випуску продукції. Вся інформація про виконану роботу за інноваційним проектом має бути розміщена підприємством на краудфандинговій платформі, для залучення якомога більшої кількості осіб, які бажають профінансувати проект.

На наступному етапі відбувається закінчення терміну збору коштів на краудфандинговій платформі.

На четвертому етапі підприємство, використовуючи зібрані на краудфандинговій платформі фінансові ресурси, розпочинає серійне виробництво та збут інноваційної продукції. Поступово підприємство розпочинає отримувати прибуток за рахунок реалізації інноваційної продукції.

На заключному етапі підприємство здійснює розрахунки з усіма особами, які взяли участь у фінансуванні інноваційного проекту через краудфандингову платформу. Використовують такі моделі винагороди вкладників, як фінансова винагорода без винагорода, нефінансова винагорода.

На сьогодні в світовій економіці сформувались досить відомі краудфандингові платформи. Основні світові та вітчизняні краудфандингові платформи. Значна частина європейських краудфандингових платформ створена для фінансування саме підприємств та має власні венчурні фонди.

Так, компанія Crowdcube у лютому 2014 року запустила венчурний фонд «Crowdcube», який надає інвесторам стартапів з краудфандингу додаткову гарантію, що їхні гроші інвестуються,

управляються та контролюються незалежним професійним менеджером фонду.

Досить цікавою для розвитку підприємств є краудфандингова платформа Великобританії «Фінансове коло», яка забезпечує підприємствам можливість залучати інвестиції, кредити поза традиційним банківським сектором за нижчими відсотковими ставками та більшим обсягом.

Our Crowd є краудфандинговою платформою, яка створена для фінансування венчурним капіталом ізраїльських та глобальних венчурних компаній. Пріоритетними є фінансування ранніх стадій з секторів енергетики, охорони здоров'я, програмного забезпечення та передового виробництва.

Платформа Funded By Me зосереджена на сприяттні транскордонних інвестицій, які приносять користь як підприємцям, так і інвесторам для сприяттня у створенні робочих місць та економічному зростанні. Вона має офіси в Швеції, Фінляндії, Данії, Норвегії, Іспанії, Німеччині, Італії, Сінгапурі.

Краудфандингова платформа Mu Microinvest є інвестиційною платформою, яка пропонує кожному, незалежно від розміру активів, інвестувати в бізнес, який покращує свій навколишній світ.

Дана платформа налічує понад 40 тисяч членів, які інвестували в діяльність 148 компаній. З інвестуванням в діяльність підприємств пов'язана і діяльність краудфандингової платформи Symbid, яка пропонує інвестування в підприємства від 20 євро.

На краудфандинговій платформі Companisto можна знайти не лише венчурний капітал, проте й бізнес-ангелів, фахівців з корпоративних фінансів.

Перевагою фінської платформи Invesdor є можливість отримання, окрім фінансової підтримки, низки додаткових послуг, які включають юридичні консультації, брендинг та розвиток бізнесу, аудит тощо.

В США також є значна кількість краудфандингових платформ, які створюють можливості для фінансування підприємств. Трьома найбільшими краудфандинговими платформами США є Kickstarter, Indiegogo та Pledge Music.

Незважаючи на недостатній розвиток краудфандингу в Україні, існують і національні платформи. Вітчизняні

підприємства недостатньо активно використовують краудфандинг як джерело фінансування. Разом з тим, в Україні поступово зростає кількість краудфандингових платформ. Однією з найвідоміших вітчизняних краудфандингових платформ є «Спільнокошт». Дана платформа приймає будь-які проекти у сфері освіти, охорони здоров'я, спорту, наукових досліджень.

Найновішою краудфандинговою платформою є платформа, створена стартап школою НУ «Львівська політехніка» StartEra – це платформа для розміщення і просування творчих, соціальних і стартап проектів.

Узагальнюючи можливість фінансування інноваційної діяльності за рахунок альтернативних джерел фінансових ресурсів, доцільно розглянути динаміку фінансування інноваційної діяльності на ранніх етапах в Україні за рахунок різних джерел.

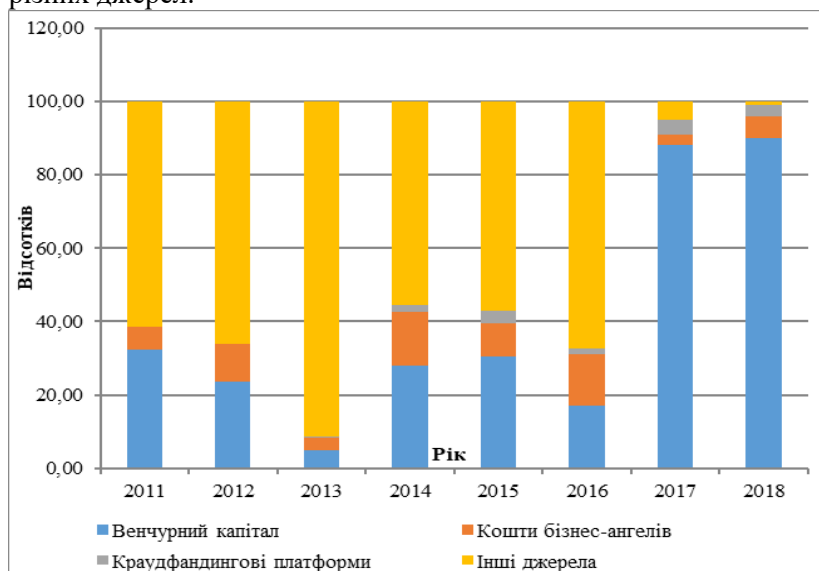

Рис. 2. Динаміка джерел фінансування інновацій на ранніх стадіях в Україні, відсотків

Джерело: складено за даними [16]

З рис. 2 видно, що основним альтернативним джерелом фінансування на ранніх стадіях для вітчизняних підприємств є

венчурний капітал, питома вага якого в загальних джерелах фінансових ресурсів зростає з 32,31 % в 2011 р. до 88 % в 2018 р.

Частка коштів бізнес-ангелів в джерелах фінансування мала динаміку зменшення протягом останніх років і в 2018 р. становила лише 3 % від усіх джерел. Позитивним є те, що починаючи з 2013 р. вітчизняні підприємства активно використовують і такі фінансові джерела, як залучення коштів за рахунок краудфандингових платформ.

Отже, дослідження особливостей фінансування інноваційної діяльності за рахунок венчурного капіталу, краудфандингу, бізнес-ангелів показало, що на усіх етапах інноваційної діяльності є доцільним використання краудфандингу та коштів бізнес-ангелів. Використання венчурного капіталу, хоча й передбачає залучення більшого обсягу фінансових ресурсів, проте є можливим, як правило, з моменту наявності експериментального зразка.

Особливістю венчурного інвестування, яка відрізняє його від інших стратегічних інвесторів, є також те, що венчурний фонд не прагне здобути контрольний пакет акцій компанії, а отже не прагне контролювати компанію, що потрапила в коло його інтересів.

Досліджено види бізнес-ангелів, переваги залучення коштів бізнес-ангелів. Розглянуто особливості фінансування проектів за рахунок краудфандингових платформ.

Доцільним є подальший розвиток венчурного фінансування, краудфандингових платформ, стимулювання до вкладення коштів бізнес-ангелів та вживання заходів зі сторони держави щодо виконання венчурними фондами їхнього безпосереднього призначення. Крім того, підприємствам доцільно більш активно співпрацювати не лише із фінансовими установами, а й з вищими навчальними закладами, які можуть стати суттєвим ресурсом інтелектуального капіталу. Активний розвиток венчурного фінансування створить можливості активізації інноваційної діяльності вітчизняних підприємств.

Список джерел

1. Офіційний сайт Української інтегрованої системи трансферу технологій. URL: <http://untt.com.ua/ua/about>.

2. Єпіфанова І. Ю. управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2019. 384 с.
3. Ковтуненко К. В., Нестеренко О. В. Стратегія вибору альтернативного джерела фінансування інноваційної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / К. В. Ковтуненко. *Modern Economics*. 2017. № 5. С. 36–49. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/the-strategy-of-choosing-an-alternative-source/>
4. Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Зянько В. В. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення в умовах трансформаційних змін економіки України : монографія. Вінниця: ВНТУ, 2015. 172 с.
5. Коюда П. М., Шейко І. А. Ефективність інноваційної діяльності підприємств: теорія та практика : монографія. Х. :ХНУРЕ, 2013. 337 с.
6. Варналій З., Дрига С. Кооперація великих і малих підприємств як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємництва в Україні. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2010. № 1. С. 5–16.
7. Поляк М. М. Сучасний стан та перспективи розвитку венчурного інвестування в Україні. *Держава та регіони*. 2013. № 5. С. 113–116.
8. VenturePulse: Global Analysis of Venture Funding. KPMG International. URL: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/insights.html>.
9. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. URL: <http://www.uaib.com.ua>.
10. Щорічний огляд українського інвестиційного ринку – Ukrainian Venture Capital and Private Equity Overview 2018. URL: <https://inventure.com.ua/tools/library/ukrainian-venture-capital-and-private-equity-overview-2018>.
11. Ульяницька О. В., Ярошенко Т. В. Бізнес-ангели як альтернативна форма фінансування підприємницького сектору в Україні. *Механізм регулювання економіки*. 2009. № 2. С. 73–79.
12. Johnson W. C., Sohl J. Angels and venture capitalists in the initial public offering market. *Venture Capital*. 2012. № 14(1). С. 27–42. Doi: <https://doi.org/10.1080/13691066.2012.660743>.
13. Veland Ramadani. Business angels: who they really are. *Strategic Change*. 2009. № 18. P. 249–258. DOI: 10.1002/jsc.852.

14. Sørheim R., Landström H. Informal investors: a categorisation with policy implications. *Entrepreneurship and Regional Development*. 2001. № 13. P. 351–370.

15. Офіційний сайт європейської мережі бізнес ангелів.URL: <http://www.eban.org>

16. Офіційний сайт InVenture Investment Group[Електронний ресурс]. URL: <https://inventure.com.ua/tools/library>.

© Джеджула В.В., Спіфанова І.Ю., 2020

4.3. Фінансова стратегія підприємства: суть та місце в системі управління

Тенденції, притаманні новітньому періоду розвитку країни, безпосередньо впливають на всі без виключення галузі національної економіки, на всіх суб'єктів господарювання незалежно від організаційно-правової форми та майнової приналежності. В Україні з 1991 року економіка зазнала колосальне падіння. Як зазначає Р.Головін, «...говорити, що причиною такого зменшення було розірвання економічних та виробничих зв'язків, які існували до цього, які створювалися не на базі єдиного промислового комплексу України, а як частина народного господарського комплексу колишнього СРСР абсолютно безпідставно. І це підтверджують дані статистики – спад відбувався поступово. Відбувалося імпортозаміщення, знижувався експорт. Одиначні виробництва – економічні монополії, які важливі для впровадження політики імпортозаміщення, перебувають у приватній власності і за рядом причин зупинили виробничу діяльність або вона знаходиться в незадовільному стані і не задовольняє внутрішні потреби». [1].

Аналітичний огляд різнопланових джерел, що розкривають причини падіння економіки, показав: великі, середні та малі підприємства в повсякденній діяльності як стикались, так і стикаються із різноманітними проблемами:

- з однієї сторони - перманентним законодавством, орієнтованим значною мірою на інтереси окремих політичних та промислових груп (так би мовити «*нормативно-правові гойдалки*»), причому окремі нормативно-правові акти іноді передбачають протилежно спрямовану дію;

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
РОЗДІЛ 1. НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	5
1.1. Секторна модель розвитку національного господарства України: оцінювання структурних змін	5
Пирог О.В. - д.е.н., професор Національний університет «Львівська політехніка», Катан В. О. - к.ф.-м.н., доцент Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	
1.2. Засоби підвищення ефективності національної економіки та фінансової системи держави через обчислення КСВ- показників країни	16
Бобирь О.І.- к.е.н, доцент, Ізюмська В.А. - к.н. з держ.упр., доцент Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	
1.3. Теоретико-методологічні аспекти ефективності фінансово – економічної безпеки в кризових умовах	31
Ясинська Д.В. - аспірантка Дніпровський державний аграрно – економічний університет	
1.4. Фінансово-економічний ефект науки і інновацій: сучасність і трансформація	44
Демчук Н.І.- д.е.н, професор, Сергієнко А.Є. - здобувач Дніпровський державний аграрно-економічний університет	

- 1.5. Обґрунтування доцільності застосування кібернетичної теорії у процесі управління сталим інноваційним розвитком соціально орієнтованої економіки** 56
 Бондар-Підгурська О.В. - д.е.н., доцент
 ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
- 1.6. Фінансово-монетарна трансмісія в українській економіці** 70
 Крилова О.В. – к.т.н., доцент, PhD
 Інститут економіки Національного ТУ «Дніпровська політехніка»
- 1.7. Концептуальні засади інноваційного розвитку аграрного сектору національного господарства** 78
 Зянько В. В. - д.е.н., професор,
 Дун Чживей - аспірант,
 Нікіфорова Л. О. - к.е.н., доцент
 Вінницький національний технічний університет
- 1.8. Управлінські аспекти реформування системи охорони здоров'я України** 98
 Шестакова Т.М. ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»

РОЗДІЛ 2. ПІДХОДИ ДО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПФГ, ОТГ ТА КЛАСТЕРІВ 109

- 2.1. Сучасні підходи до фінансового і інноваційного розвитку промислово-фінансових груп** 109
 Бондарчук М.К. - д.е.н., професор,
 Паранчук С.В. - к.е.н., професор,
 Червінська О.С.- к.е.н., доцент
 Національний університет «Львівська політехніка»
- 2.2. Застосування моделі бюджетного планування соціально-економічного розвитку ОТГ** 124
 Кащишин В. М. - к.е.н.,
 Вівчар О. Й. - к.е.н., доцент,
 Джурик Х.Б. - аспірант
 Національний університет «Львівська політехніка»

- 2.3. Особливості кластерного формування в розвитку кооперативних інтеграційних процесів в аграрній сфері** 137
Крючко Л.С. - к.е.н., доцент,
Безус Р.М. - д.е.н., професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

РОЗДІЛ 3. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ ТА ТУРИЗМУ 146

- 3.1. Взаємозв'язок сталого розвитку економіки та “зеленої” економіки** 146
Череп О.Г. - д.е.н., професор,
Тищенко О.С.
Запорізький національний університет
- 3.2. Сільський зелений туризм: тенденції розвитку національного туристичного бізнесу** 157
Безугла Л.С. - к. н. держ. упр., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
- 3.3. Основні напрями інституціоналізації туристичної індустрії** 166
Юрченко Н.І. - к.е.н.,
Багорка Д.А.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

РОЗДІЛ 4. ФІНАНСОВО-СОЦІАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ 178

- 4.1. Фінансові аспекти та інноваційно-інвестиційні засади ефективного функціонування підприємств в умовах глобалізації** 178
Катан Л. І.- д.е.н., професор,
Павлова Д. К.
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

- 4.2. Сучасні альтернативні джерела фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств** 190
 Джеджула В.В. - д.е.н., професор,
 Спіфанова І.Ю. - д.е.н., доцент
 Вінницький національний технічний університет
- 4.3. Фінансова стратегія підприємства: суть та місце в системі управління** 204
 Журавльова Т.О.- к.е.н., професор
 Одеський національний університет імені І.І.Мечникова
- 4.4. Особливості використання фінансових ресурсів на підприємствах машинобудування України та їх значення в підвищенні конкурентоспроможності** 215
 Гамова О.В.- к.е.н, доцент
 Інженерний інститут Запорізького національного університету
- 4.5. Фінансове управління ліквідністю та платоспроможністю сільськогосподарських підприємств** 225
 Масюк Ю. В. - к.е.н., доцент
 Дніпровський державний аграрно-економічний університет
- 4.6. Модернізація організаційної культури підприємств в умовах економіки знань** 233
 Трушкіна Н. В. - к.е.н., с.н.с.
 Інститут економіки промисловості НАН України (м. Київ),
 Ринкевич Н.С.
 Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

РОЗДІЛ 5. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ ТА ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ	248
5.1. Національний ринок праці під впливом тенденцій соціально-економічної глобалізації: чинники і перспективи урегулювання генерованих асиметрій	248
<p>Богуш Л.Г. - к.е.н., с.н.с. Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України</p>	
5.2. Позиція вітчизняних підприємств в умовах реформування професійної освіти	261
<p>Волкова Н. В. -к.н.держ.упр., доцент Дніпровський національний університет імені Олеса Гончара</p>	
5.3. Сутність та особливості кадрового забезпечення в умовах інноваційного розвитку підприємства	269
<p>Кара Н. І. - к.е.н., доцент, Процик І.С.- к.е.н. Національний університет «Львівська політехніка»</p>	
5.4. Математичне моделювання людського капіталу підприємства	286
<p>Азарова А. О. - к.т.н., професор, Рибко Н. В. , Тямушева В.М. Вінницький національний технічний університет</p>	
РОЗДІЛ 6. РОЛЬ МАРКЕТИНГУ В РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	301
6.1. Стратегічне планування маркетингової діяльності аграрних підприємств	301
<p>Багорка М.О. - д.е.н., доцент Дніпровський державний аграрно-економічний університет</p>	

- 6.2. Особливості організування рекламної діяльності на підприємстві в Інтернет-просторі в умовах міжнародних економічних зв'язків(на прикладі ТзОВ «Гербор-Холдинг») 310**
 Гнилянська Л.Й.- к.е.н., доцент,
 Сай Л.П. - к.е.н., доцент
 Національний університет «Львівська політехніка»
- 6.3. Маркетингове забезпечення системи управління збутовою політикою підприємств аграрної сфери 326**
 Ільченко Т.В. - к.е.н., доцент
 Дніпровський державний аграрно-економічний університет
- 6.4. Маркетингові комунікації – основна складова комплексу маркетингу підприємства 336**
 Кадирус І.Г. - к.е.н., доцент,
 Донських А. С. - к.е.н., доцент
 Дніпровський державний аграрно-економічний університет

РОЗДІЛ 7. МОДЕЛЮВАННЯ ТА МЕТОДИКИ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ 346

- 7.1. Впровадження інструментарію стратегічного планування на підприємствах та впливу на макросередовище шляхом використання PEST-аналізу 346**
 Маслак О. О. - д.е.н., доцент,
 Дорошкевич К. О. - к.е.н., доцент,
 Дзвоник Р. Я.
 Національний Університет «Львівська політехніка»
- 7.2. Комплексна оцінка економосоціоекологічної ефективності діяльності аграрних підприємств та окреслення перспектив їх подальшого розвитку 367**
 Ляліна Н. С. - к.е.н., доцент
 Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

- 7.3. Теоретико-прикладні аспекти моделювання процесу блокування наслідків бізнес-конфліктів у системі антикризового управління підприємством** 383
 Хома І. Б. - д.е.н., професор
 Національний університет «Львівська політехніка»
- 7.4. Методика вибору кількості економічних вимірювань вартості при встановленні ступеня невизначеності результатів незалежної експертної оцінки** 394
 Поздняков Ю.В. - провідний експерт-оцінювач
 Українське товариство оцінювачів,
 Лапішко М. Л. - к.е.н., професор
 Інститут підприємництва і перспективних технологій Національний університет «Львівська політехніка»
- 7.5. Сучасні підходи достовірності митного контролю оптично непрозорих об'єктів** 416
 Тарасенко Ю. С. - к. ф-м. н., доцент,
 Стелюк Б. Б. - к.т. н., доцент,
 Прокопович-Ткаченко Д. І. - к.т. н., доцент
 Університет митної справи та фінансів
- 7.6. Моделювання безбиткового обсягу продажів продукції та зони безпеки підприємства** 428
 Бандоріна Л. М. - к.е.н., доцент,
 Самоткан О.Д.,
 Климкович Т. О.
 Національна металургійна академія України
- 7.7. Теоретико – методичні аспекти обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками за сучасних умов господарювання** 440
 Мезенцева Н. М. - к.е.н., доцент.
 Кузьменко А. Ю.
 Криворізький факультет Запорізького національного університету

РОЗДІЛ 8. СУЧАСНИЙ СТАН ТА	455
ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ЦАРИНІ	
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ	
НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА	
8.1. Сучасні тенденції розвитку ринків роздрібної торгівлі	455
Гросул В.А. - д.е.н., професор, Бугріменко Р.М. - к.е.н., доцент Харківський державний університет харчування та торгівлі	
8.2. Загальні суперечності ринку споживчих товарів в Україні	472
Сергєєва О.Р.- к.н.з держ.у., доцент, Шклярук М. Університет імені Альфреда Нобеля	
8.3. Існуючі проблеми транспортного і вулично-дорожнього забезпечення міста та ефективні методи розподілення транспортних потоків в сучасних умовах	480
Кірічок О. Г. - к.т.н., доцент Національний університет водного господарства та природокористування, Шевченко О. В., Антонюк В.П., Шевченко І.О. Рівненський автотранспортний коледж Національного університету водного господарства та природокористування	
8.4. Проблеми та сутність системи державного управління в напрямі розвитку постійних пристроїв транспортних систем України	500
Ремзіна Н.А. Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України	